

عبدل احمد فیض
عضو هیئت تحریر ا.ا.ح.

تبعیض و زورگویی حاکم در نظام حقوقی کنترل تسلیحات هستوی

رژیم حقوقی کنترل جنگ افزارهای کشتار جمعی و غیرمتعارف (هستوی) از مباحث فوق العاده درخور توجه و جنجال آفرین در حقوق بین المللی و از موضوعات نهایت حایز اهمیت در قبال صلح و امنیت جمعی محسوب میگردد. از دید تاریخی، تلاش و مساعی جهانی در محدود نمودن اراده دولتها بعنوان عامل و فکتور منازعات مسلحانه در کاربرد سلاح های حاوی ویژه گیهای کشتار گروهی گذشته تاریخی زیادی داشته که در پرتو نورمهای حقوقی بین المللی عرفی بدان پرداخته میشود، اما بعد از آزمایش و استعمال نخستین بمب اتمی توسط ایالات متحده امریکا در آخرین روزهای ختم جنگ دوم جهانی در دوشهر جاپان که بتاريخ (۶ و ۹) اگست سال (۱۹۴۵) میلادی اتفاق افتاد، ضمن ایجاد نگرانی فزاینده از دوام زندگی صلح امیز در سیاره ما که هنوز آثار مرگبار جنگ دوم بشریت را می آزارید، موضوع موجودیت تسلیحات کشتار جمعی (هستوی) در محور توجه محافل سیاسی و حقوقی قرار گرفته و تلاش در راستای جلوگیری از گسترش تسلیحات ویرانگر اتمی در پاسخ به نگرانیهای گسترده جامعه بین المللی در سطوح مختلف شکل گرفت. موازی به تسلیح ارتش ایالات متحده به بمب اتمی، که زمینه را برای تشدید مسابقات گسترده تسلیحاتی در مراحل آغازین جنگ سرد میان اتحادشوری و ایالات متحده فراهم نمود و در بحبوحه تشدید این اختلافات، اتحاد شوروی و تمامی اعضای دایم شورای امنیت با مباحثات بعنوان قدرتهای فاتح جنگ از آزمایشات هستوی پیروزی برآمده و بدون توجه به نگرانیهای جهانی، الی سالهای آغازین دهه شصت سده گذشته به قدرتهای اتمی مبدل گردیدند و این امر موجب شد تا رژیم حقوقی کنترل تسلیحات اتمی تحت فشار روز افزون جامعه بین المللی در دستور کار قدرتهای هستوی قرار گیرد.

میثاق سال (۱۹۶۳) میلادی در زمینه ممنوعیت انجام آزمایشات هستوی در جو، ماورای جوزمین و در تحت ابحار اولین اقدامات است که کشورهای مسلح با جنگ افزارهای اتمی در چهارچوب رژیم حقوقی کنترل تسلیحات اتمی تصویب نمودند که با انعقاد معاهده فوق تغییرات که جهان و بشریت صلخواه انتظار داشت، در عزم دولتها در فناوریهای بیشتری هستوی وارد نگردید. هکذا در اول جنوری (۱۹۶۸) کنوانسیون منع تولید، اشاعه و گسترش تسلیحات هستوی انعقاد یافت که انتظاران میرفت، دیگر سلاحهای هستوی با همه تنوع آنها در زرادخانه های قدرتهای هستوی فزونی نیافته، تکنالوژی و فناوری های اتمی گسترش نمی یابد. اما تجربه تاریخی دستیابی قدرتهای اتمی بوضوح بیانگر آنست که کلیه اصول، هنجارها و موازین حقوق بین المللی در نظام حقوقی کنترل تسلیحات غیر متعارف در قدم نخست توسط پنج عضو دایم شورای امنیت و قدرتهای اصلی هستوی در همه

مراحل گسترش سلاحهای کشتارگروهی با بی‌مبالاتی جدی نسبت زندگی حال‌آینده بشریت در روی زمین، نقض گردیده و بدون در نظر داشت اصول حاکم در نظام بین‌المللی که همه دولتها اعم از کوچک و بزرگ از تساوی حقوقی و حق حاکمیت مساوی برخوردار هستند (با در نظر داشت بند اول ماده دوم منشور) دول دیگر از حق استفاده از انرژی هستوی با زور گوئی و تحکم قدرتهای برتر جهان به بهانه تلاش بخاطر تولید سلاح اتمی محروم گردیده و کشورهای مذکور عایت یکجانبه معیارهای جهانی منع تولید و تکثیر تسلیحات غیرمتعارف را از دیگران مطالبه و به اصول پذیرفته شده بین‌المللی ماهیت کاملاً تبعیض‌آمیز بخشیده‌اند. که از مایش بمب هایدروجنی در کره شمالی که بتاريخ (۴) جنوری سالروان انجام یافت مثال واضح از برخورد دوگانه قدرتهای هستوی و نوع از ابرتاید اتمی رابه نمایش میگذارد.

مب‌هن است که مسوولان سیاسی و نظامی اداره پیونگ یانگ با این از مایش تمامی موازین جهانی رادر خصوص تولید جنگ افزارهای غیرمتعارف نقض نموده است، اما همه دارندگان سلاحهای مخوف کشتارجمعی خود دارای بمب‌های هایدروجنی هستند که سالها قبل بانقض مفاد کانوانسیون (ان-پ-ت) و سایر معاهدات دوویا چند جانبه که از ذکران بدلیل طوالت موضوع اجتناب می‌گردد، به تولید ان که هم شورای امنیت، میثاقهای جهانی و هم سازمان ناظر بر فعالیت هستوی (سازمان بین‌المللی انرژی هستوی) وجود داشته و بمب مذکور با در نظر داشت ویژگی ساختاری چندین مرتبه توان تخریبی بیشتر در مقایسه با تسلیحات متعارف هستوی رادار است، مبادرت ورزیده‌اند. چنانچه ایالات متحده در سال (۱۹۵۲) و اتحاد شوروی در سال (۱۹۵۳) در خلال تشدید کم سابقه در جنگ سرد بمب‌های هایدروجنی را به ذخایر هستوی شان افزودند و دوسال بعد ازین تاریخ یعنی در (۱۵) اپریل سال (۱۹۵۴) اتحاد شوروی به بزرگترین از مایش بمب هایدروجنی در تاریخ جهان دست یازید.

فل‌ه‌اء واقیعت تاریخی و غیر قابل انکار دانسته میشود که قدرتهای اتمی از بدو پیدایش جنگ افزارهای هستوی با تلاش در تولید و تکثیر تسلیحات غیرمتعارف فضای نامطمین و آنگنده از ترس و وحشت را در نظام بین‌المللی حاکم نموده، با زیرپا گذاشتن همه موازین جهانی و با توصیف نقش به اصطلاح بازدارنده گی اینگونه ابزار جنگی همواره در سمت اغوای اذهان عمومی گام برداشته و سعی داشته‌اند که نورمهای جهانی کنترول تسلیحات را فقط بصورت یکجا نبه بردیگران تحمیل و رعایت بدون بدون چون و چرای انرا جلوگیری از گسترش سلاحهای غیرمتعارف عنوان نمایند. ه‌ک‌ذا، قدرتهای مسوول اتمی سازی جهان، داشتن جنگ افزارهای هستوی و هایدروجنی را نماد از غرور ملی خویش دانسته در حالیکه کشورهای دیگر چون اعضای متساوی الحقوق جامعه بین‌المللی از دید چنین دکترین همانگونه که حق دسترسی به چنین سلاحهای ممنوع را ندارد، در حقیقت دست نگر و گوش به فرمان قدرتهای بزرگ بوده که از فقدان غرور ملی رنج می‌برند.

قدرتهای اتمی همواره توسعه فن‌آوریهای هستوی که تولید و تکثیر بمبهای هایدروجنی بخش انفکاک ناپذیران دانسته میشود، بمنظور ارتقای توان دفاع استراتژییک خویش حق بلامنازه و مکتسبه خویش دانسته و انرا اساس حاکمیت ملی قلمداد مینماید در حالیکه فراموش مینمایند که در برابر مدنیت انسانی، نظام امنیتی جهانی و حفظ صلح و امنیت جمعی مسوول بوده و رعایت قوانین بین‌المللی کنترول تسلیحات غیرمتعارف انهارا ملزم مینماید. چنانچه بتاسی از گزارشات خبری اسپونیک، رئیس جمهور پوتین ضمن صحبت سالیانه خود با نیروهای مسلحه فدراسیون روسیه در مسکو خاطر نشان کرد: ((در جهان معاصر فقط کشورهای قوی از دید نظامی حاکمیت کامل دارد و به ارتقای توانایهای دفاعی کشورش در عرصه توان دفاع با تسلیحات استراتژییک تاکید نمود.)) و ه‌ک‌ذا دوید کمپرون نخست وزیر بریتانیا استفاده از جنگ افزارهای اتمی را بخاطر دفاع و حفظ منافع ملی ان کشور، گزینه مناسب دانسته است، لذا این صحبتها در حالی صورت میگیرد که همین کشورهای عضو ادیمی شورای امنیت و دارنده بیشترین تسلیحات کشتارجمعی، از مایش بمب هایدروجنی پیونگ یانگ را بانگرانی فزاینده تقبیح و خواهان تدارک پیش نویس قطعنامه فوری شورای امنیت ملل متحد بمنظور مجازات کره شمالی گردیده‌اند که از قوانین بین‌المللی منع تولید و اشاعه سلاح هستوی و میثاق مرتبط با رژیم حقوقی کنترول جنگ افزارهای اتمی تخطی نموده است.

به استناد خبرگزاری روسی (اسپوتنیک وتاس) ایالات متحده به بهانه بحران در شرق اروپا (اکراین و حوزه بالتیک) در صدد استقرار تسلیحات متناوب بالیستیکی و هستوی در کشورهای عضو ناتو فاقد تسلیحات اتمی مانند آلمان، هلند، پولند، ترکیه و غیره در پاسخ به خطرات به اصطلاح ناشی از مداخلات مسکوبوده که این عملکرد بمعنی گسترش تسلیحات هستوی و ناقض کلیه مفاد میثاقهای جهانی در خصوص منع تکثیر سلاح اتمی پنداشته میشود، در حالیکه همه این اقدامات در فضای صورت می پذیرد که از عکس العمل شورای امنیت و شورای بنام ناظر بر فعالیت هستوی دولتها خبری نیست.

اداره نظامی اسلام آباد علی الرغم فقر مفرط و گسترده گی تفاوت های طبقاتی بر بنیاد اهداف راهبردی اش که توسعه منطقی ان کشور از اجزای کلیدی ان بحساب میاید، سالانه به ازمایشات متعدد هستوی مبادرت ورزیده و پاکستان کشوریست که بیشترین تاسیسات و نیروگاههای اتمی را نه در سطح منطقه بلکه در سطح دنیا بخود اختصاص داده است که این امر نه تنها در فقدان نظارت جهانی صورت گرفته و بامعیارهای جهانی در تعارض اشکار قرار میگیرد بلکه خطر صدور فن اوری و تکنالوژی ساخت سلاح اتمی از یک کشوری ثبات مانند پاکستان به جاهای دیگر و حتی قرار گرفتن تسلیحات کشتار جمعی از این کشور بدست گروه های افراطی که بیشترین ان کشور را مکان مطمئن می یابند، وجود دارد. هکذا تل ابیت گفته می شود از سالها بدینسو در زیر چتر حمایتی قدرتهای بزرگ مصروف دستیابی به جنگ افزارهای اتمی است که بدون هیچگونه نگرانی از وجود میکانیزمهای جهانی باز دانه و ممنوع کننده سلاحهای کشتار جمعی به فناوری های هستوی ادامه داده است و مثال های دیگر از اینگونه که بحران هستوی رانشدید بخشیده و بوضوح نحوه موضعگیری دوگان جهانی و سیستم حقوقی توأم با تبعیض را در خصوص خلع سلاح اتمی متبازر میسازد.

فلهذا بادر نظر داشت فاکتها و حقایق موجود در خصوص رژیم حقوقی کنترول تسلیحات اتمی، نه تنها امید برای فردای عاری از جنگ افزارهای مخوف و ویرانگر کشتار جمعی در جهان نبوده بلکه توأم به بیش نخواهد بود اگر به کاهش و عدم گسترش و اشاعه اینگونه تسلیحات در پرتو معیارهای حقوقی بین المللی که در تعارض اشکار با اصل برابری دولت ها و توأم با تبعیض و زورگویی بر دیگران تعمیل میگردد، امید واری بود. وبدون اغماض میتوان اذعان داشت که بقول شاعر (در نظام طبیعت کم زور پائمال است) بشریت کماکان از وجود یک سیستم جهانی غیر عادلانه که در مناسبات بین المللی حاکم است رنج خواهند برد.

منبع:

- میثاقهای بین المللی منع تسلیحات هستوی و منشور ملل متحد.

- خبرگزاریهای بین المللی (سپوتنیک وتاس)